

Diplomová práce:

Abya Yala: pohled na bolivijské indiánské hnutí

Autor:

Šárka MALÁ

Vedoucí DP:

doc. PhDr. Martin SOUKUP, Ph.D.

Oponent DP:

PhDr. et Mgr. Martin RYCHLÍK, Ph.D.

146 stran; z toho 95 stran textové části (včetně seznamu literatury s 53 tištěnými prameny, z toho čtyřmi desítkami ve španělštině, francouzštině či angličtině) + pěti přílohami i grafy.

Oponentský posudek:

Aspirantka magisterského titulu kulturologie Šárka Malá si za téma své práce vybrala originální téma: mnohvrstevnatou analýzu „sociálně-angažovaného“ dokumentárního filmu režiséra Patricka Vaniera *Abya Yala, es nuestra!* (2007). Film, jenž má osmdesátiminutovou stopáž, byl natočen na přelomu let 2005 a 2006 a zobrazuje volební období v Bolívii, jež vedlo ke zvolení Evo Moralese prezidentem (leden 2006). Snímek byl promítán na řadě specializovaných festivalů a získal dvě ocenění. S ohledem na vizualitu filmu jsem se s ním krátce seznámil na serveru YouTube (<http://www.youtube.com/watch?v=BnGzTbvEX9k>) aj.

Autorku Malou film oslovil natolik, že se jej rozhodla analyzovat; celistvě a hned na několika úrovních – obsahově i sémioticky i z hlediska výpovědí. Již v úvodu posudku je zapotřebí ocenit autorčin dlouhotrvající zájem o Latinskou Ameriku, který je hluboce patrný i vzhledem k jejím studiím v Toulouse atd. Chvályhodné je i zacílení této práce na sféru tzv. *vizuální antropologie*, jež je kromě několika ojedinělých prací (Čeněk, Porybná 2010, Soukup 2010 či Petráň 2011) v Česku – a nejen u nás – stále ještě, soudím, opomíjeným tématem.

„Analyzovaný film *Abya Yala es nuestra* je takzvaným autorským dokumentárním filmem, nebo také sociálním a sociálně angažovaným dokumentárním filmem, ve kterém autor díky hojnému užívání některých formálních prostředků, jako je střih, přiznává svou zprostředkující roli při představování ‚reality‘ divákovi,“ uvádí Malá (str. 45). Film chápe jako složitý „mediální text“, rozdělila jej mj. na 201 sekvencí, které jsou přílohou diplomové práce.

Práce je rozčleněna na šest částí uvozených navíc *Prologem*. V 1. části *Úvod* jsme seznámeni s historií vzniku práce a vytčenými aspiracemi, následuje 2. kapitola věnovaná *kontextu* filmu k dějinám a sociálním zákonitostem: nativní hnutí, historie Bolívie i specifická důležitost pěstování koky apod. Vzhledem k omezenému prostoru lze tuto část považovat za dostačující.

Třetí kapitola stanovuje metodologická východiska práce a definování typu analytických nástrojů: stručný vhléd uvozuje koncept *konstruktivismu* a „sociální konstruování reality“ (P. L. Berger a T. Luckmann). „Realita tak není neměnná, ale je vytvářena prostřednictvím sociálních procesů. Vznikají tak sociální konstrukty, které jsou sice předávány formou tradice mezi příslušníky společnosti, avšak jejich obsah je neustále proměňován v procesu sociální

interakce. Média, jakožto součást procesu sociální komunikace jsou jedním z vektorů sociální konstrukce reality. Film a dokumentární film jsou součástí těchto procesů,“ čteme (str. 27).

Autorka se dále vyjadřuje k pojmu „sociální reprezentace“ (S. Moscovici), věnuje se *studiu etnicity*, kde se spoléhá především na práce T. H. Eriksena, přičemž s ohledem na tradici české etnologie a studia etnicity by si zasloužili (alespoň) zmínku i „klasici“ tuzemští: M. Hroch, S. Brouček, L. Šatava atd. Oblast *vizuální antropologie* v části 3.4. je pokryta slušně a reprezentativně, postrádat lze některé odkazy na více českých prací (Petráň), což ale není výtka zásadního charakteru. Pětici „teoretických aspektů“ DP doplňují ještě *mediální studia*.

Stěžejní částí práce je 4. a 5. kapitola věnující se metodologii filmové analýzy a také samotné analýze. Tuto část, sestávající z analýzy obsahové, sémiotické a výpovědní, je nutno hodnotit velmi kladně a pozitivně. Kolegyně Malá se jí zhostila pečlivě, uvědomněle a s logickou strukturou a výstavbou. „Budeme pracovat v obou typech analýzy, kvantitativní i kvalitativní. V sémantické a výpovědní analýze budeme však přihlížet i ke kontextu výpovědi, to znamená k sekvencím, které se nacházejí v blízkosti analyzované jednotky a posouvají tak její význam. V části věnované kvalitativní analýze budeme také považovat vizuální složku jako svébytnou významovou stránku filmu a proto ji budeme chápat jako rovnocennou k komentáři“ (str. 47).

Proti metodám i závěrům není zásadnějších námitek, plně souvisejí a navazují na vytčené cíle této „interdisciplinární“ (což v tomto případě není klišé!) diplomové práce. Za zmínku stojí i všímání si detailů jako nášivek na čepici, vlajek, symboliky hesel, přesná kvantifikace poměru informátorů nebo jejich rozdělení do šesti kategorií etc. Otázku mám ale k počtu „jednajících“ postav. Ačkoliv se na straně 52 dočítáme, že ve filmu *Země je naše* vystupuje 54 osob, proč je o stránku dál (str. 53) tento počet jináčí – respektive o tři osoby vyšší?

Šestou kapitolou je *Závěr*. „Vanier mezinárodnímu společenství zprostředkovává etnicky orientovaný pohled na prezidentskou volbu roku 2005 a pomáhá tak vytvářet a distribuovat etnické reprezentace těchto událostí. Účastní se tak v roli kulturního vyjednávatele procesu vytváření etnických hranic indiánsko-aymarského hnutí a jeho nové identity.“ (str. 94).

„V limitovaném rozsahu práce jsme mohli vyslovit ještě úvahu nad vizuální reprezentací bolivijské tematiky. Kromě etnicky angažované kamery, která se soustředila zejména na zachycení indiánské složky populace a vytvoření dojmu ‚indiánské Bolívie‘ jsme konstatovali výrazně exotizující přístup. Vizuální stránka filmu odkazuje na autorův subjektivní pohled na ‚jiné‘ a na vytváření exotického objektu pozorování podobně jako tomu je v klasické etnografické kinemagrafii nebo v cestopisných filmech. Bolívie je zde prezentována tak, jak to západní divák očekává, způsobem, který naplňuje klišé cestovních kancelářů.“ (str. 95).

Celkově považuji kvalifikační text Šárky Malé za kvalitní, zodpovědně zpracovaný příspěvek k tématu „etnografických“ dokumentárních filmů, který naplnil aspirace, jež si autorka vytkla. Z hlediska formálního zpracování patří výtka vyšší míře překlepů: *nabíly* (str. 15), *strady* (str. 19), *Amerického kontinentu* (str. 24), *nabídnou[t]* (str. 24), *socialistický[ch]* a *sympatií [-emi]* (str. 25), *glovální, kluturní, průměrným* (str. 37), *McQuiail* (str. 39), *Gerorge vs. Georgie* (str. 50) aj. Otázkou k diskuzi jsou pak přepisy etnonym jako *Quechua* (český úzus volí Kečua) nebo *Aymara* (a české Ajmarové). Drobnou připomínku lze mít k systému citací v poznámce pod čarou, kde často chybí vrocení prací a stránkování, byť v literatuře roky nechybí.

Plusem je naopak obsáhlá bibliografie s padesátkou titulů, v drtivé většině cizojazyčných, které dokládají nejen autorčin zájem o areál Latinské Ameriky, ale také očekávanou jazykovou kompetenci od budoucí odbornice na tuto oblast. Oceňuji seznam zkratek, precizně

zpracované přílohy a také kultivovanou úroveň jazykového projevu, který již – žel – není ani v diplomových pracích na FF UK pevným pravidlem. V souvislosti s vyřčeným si dovoluji autorce doporučit k publikování kratší shrnutí hlavních závěrů této DP, obecnějších metodologických postupů či pohled na dokumentární film v oborovém časopise *Culturologia*.

Otázky k obhajobě (kromě výše nastíněných): Zaměříte se v případném dalším studiu na více filmů Patricka Vaniera nebo dalších autorů? Chystáte ke zpracování otázku recepce filmu *Země je naše* u vybraných diváků, jak bylo nastíněno v závěru práce?

HODNOCENÍ PRÁCE:

(1 = nejlepší / 5 = nejhorší)

1. Formulace cílů práce	1	2	3	4	5
2. Volba vhodné metodiky	1	2	3	4	5
3. Splnění cílů práce	1	2	3	4	5
4. Odborný přínos práce	1	2	3	4	5
5. Originalita práce	1	2	3	4	5
6. Struktura práce	1	2	3	4	5
7. Práce s daty a informacemi	1	2	3	4	5
8. Postup řešení je logický	1	2	3	4	5
9. Klíčová slova vystihují obsah	1	2	3	4	5
10. Členění textu do odstavců a kapitol	1	2	3	4	5
11. Práce s odbornou literaturou	1	2	3	4	5
12. Srozumitelnost textu (úroveň jazykového zpracování)	1	2	3	4	5
13. Přesnost formulací	1	2	3	4	5
14. Práce s odborným jazykem	1	2	3	4	5
15. Formální zpracování a grafická úprava	1	2	3	4	5

NÁVRH HODNOCENÍ PRÁCE ZNÁMKOU:

1 2 3 4

Resumé:

Předloženou diplomovou prací *Abya Yala: pohled na bolivijské indiánské hnutí* prokázala její autorka Šárka Malá orientaci v interdisciplinární (antropologické) problematice i um uchopit samostatné komplexní téma a zasadit jej do širších kontextů. Práce vyniká zodpovědným přístupem a pečlivostí. Po zodpovězení otázek (viz výše) navrhuji hodnotit stupněm *výborně*.

Jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Praze 5. září 2012

PhDr. et Mgr. Martin Rychlík, Ph.D.